

17/05/2010

Opinió > Carles Boix | 00:14 h.

17/05/2010

Penjant d'un fil

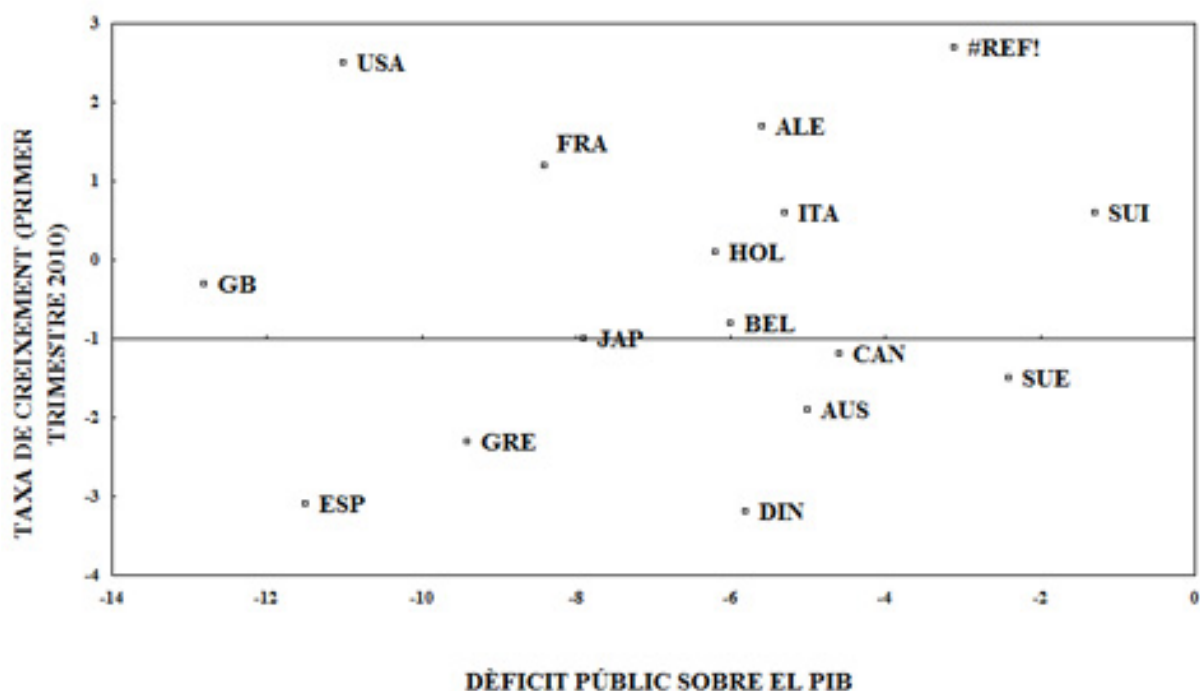
ZAPATERO I L'AJUST FISCAL

"La soledat del govern socialista s'està fent insuportablement gran"

Carles Boix

GRÀFICA 1

CREIXEMENT I DEFICIT PÚBLIC

TAULA 1

País	Període d'ajustament	Anys	Grandària de, l'ajustament (% PIB)	Ajustament, per any (% PIB)
<u>Dinamarca</u>	1982-86	4	10.0	2.5
<u>Grècia</u>	1989-94	5	10.8	2.2
<u>Suècia</u>	1993-98	5	9.0	1.8
<u>Irlanda</u>	1985-89	4	5.9	1.5
<u>Portugal</u>	1986-80	6	8.2	1.4
<u>Itàlia</u>	1989-97	8	10.4	1.3
<u>Regne Unit</u>	1993-99	6	7.4	1.2
<u>Finlàndia</u>	1992-2000	8	8.2	1.0
<u>França</u>	1993-97	4	3.6	0.9
<u>Bèlgica</u>	1981-90	9	8.1	0.9
<u>Austria</u>	1995-2001	6	4.7	0.8
<u>Holanda</u>	1990-2000	10	4.5	0.4

1. L'ajust inevitable o la fi del trajecte keynesià.

El propòsit dels dèficits fiscals en què va decidir incórrer el govern d'Espanya ara fa un parell d'anys (juntament amb la majoria dels altres països de l'OECD, liderats pels srs. Bush, Brown i Obama, per aquest ordre) era relançar l'economia quan més ràpid millor. D'això, en diem keynesianisme.

El keynesianisme, que va tenir molt èxit com a forma de pensar durant els setanta, va passar a millor vida gràcies als sindicats britànics, que es van dedicar a incordiar el govern laborista fins a portar-lo al K.O. tècnic, i a la senyora Thatcher, que es va passar la vida batallant el keynesianisme sota l'acrònim TINA ("There is no alternative"). Un quart de segle després, en canvi, el keynesianisme ha ressuscitat com per art de màgia fins a erigir-se, en la forma tova de la senyora Merkel i en la forma dura de l'economista Krugman, en l'única doctrina econòmica vigent avui en dia. Tot això és ben curiós i molt instructiu perquè els nous keynesians fan servir els mateixos arguments de la senyora Thatcher (és a dir, la idea TINA) per vendre'ns el producte completament oposat. I és que la vida, vista des de les trinxeres, té forma de matx tenístic: la pilota va i vé i els pobres espectadors no toquem mai bola.

Al capdavant, però, la pregunta que cal fer-se és si el keynesianisme funciona. Mirant el gràfic que acompanya l'article i que mostra la relació entre el dèficit públic (com a percentatge del PIB) a l'eix horitzontal i la taxa de creixement més recent a l'eix vertical, la resposta és no. L'estat de l'economia i el grau d'endeutament públic no mostren cap mena de relació, ni cap amunt ni cap avall. Alguns països creixen (a ritmes més aviat pansits) amb dèficits gegants (els Estats Units), altres ho fan sense dèficits excessius (Austràlia), uns tercers es recuperen lleugerament amb dèficits considerables (Alemanya) i, finalment, a la cua, hi ha economies en plena contracció i dèficits esgarrifosos (Espanya). En una paraula, la recepte keynesiano-krugmaniana ha deixat, un parell d'anys després de la debacle financera, la majoria de les economies avançades (sobretot les europees) en una situació precària ... i endeutades fins al coll (**Gràfica 1**).

La història sembla repetir-se infinitament. Els anys setanta van ser una dècada de grans turbulències econòmiques: el preu del petroli es va quintuplicar en termes reals entre 1973 i 1979, la inflació es va disparar fins a tocar xifres del 15 o 20 per cent, i l'atur va créixer fins a tocar el 10 per cent de la població europea (i gairebé el 20 per cent a l'Estat espanyol). La crisi econòmica va capgirar, com és habitual a totes les crisis, el panorama polític i entre 1979 i 1982 van pujar una nova tongada de líders: Thatcher, Reagan, Mitterrand i Kohl. Tots, llevat del president francès, va optar per polítiques pressupostàries prudents. Mitterrand, en canvi, del bracet del PCF, va promoure una de les expansions fiscals més grosses de la història. Tot va ser endabades. Dos anys justos després de guanyar les eleccions, incapaç de crear la confiança necessària entre les empreses i els consumidors francesos, i amb una economia caient en picat, el president francès va haver d'anunciar un gir de 180 graus en la seva política econòmica, imposar tota mena de mesures d'austeritat i abraçar el que es va anomenar la "politique du franc forte" (de fet, la mare de l'euro actual).

Vint-i-set anys després, amb la política keynesiana en fallida i empès per la Unió Europea i les trucades del president Obama (que, amb la memòria selectiva que el caracteritza, sembla haver oblidat que el dèficit americà és tan gros com l'espanyol), el senyor Zapatero ha hagut de fer el

mateix, per les mateixes raons. Un pot tirar de veta el que vulgui. Però el dèficit fiscal no genera cap mena de creixement si la política econòmica no convenç, si la gent descompta el futur sabent que haurà de tornar el deute actual, si, en una paraula, no hi ha la confiança suficient en les decisions del govern.

2. És possible fer un ajust de les característiques anunciades pel govern?

La resposta és sí. És possible. Altres països, de tots els colors polítics i de totes les grandàries, ho han fet abans i se n'han sortit amb èxit (econòmic i polític). Vegeu sinó la taula amb els ajustament fiscals (les reduccions en el dèficit en percentatge del PIB a Europa en els darrers vint anys): (**Taula 1**)

Suècia, la utopia dels mediterranis benpensants, va reduir el seu dèficit en 9 punts del PIB en 5 anys. Dinamarca va tallar-lo en 10 punts en quatre anys. Ho van fer i van tornar a rodar perfectament. Perquè, al capdavant, l'ajust simplement indica que es torna a posar en marxa un marc econòmic que envia els senyals adequats a mercats i inversors amb un Estat responsable i amb una estructura d'impostos i despesa pública que fa factible treballar, invertir i crear.

Ara bé, l'ajust és possible solament si és donen les condicions polítiques apropiades. I és aquí on tot estar per fer. Els suports socials i mentals amb què compta un pla d'ajust econòmic a Espanya són més aviat minsos. Mitterrand es va desempallegar dels seus ministres comunistes amb un netíssim cop de bisturí. En canvi, el govern espanyol encara no ha decidit què farà amb els seus ministres de factura llargocaballerista i amb els sindicats. Aquests ja han promès una tardor calenta (com la que els sindicats van promoure fa vint anys contra González i que li va costar la pèrdua de la majoria absoluta). Una forma directa de parar l'estratègia sindical passa per tirar la tovallola i convocar eleccions: posant tota l'esquerra en peu de guerra contra la dreta, Zapatero desactivaria una guerra interna en el camp de l'esquerra. El preu d'aquesta estratègia seria, però, la mort del nou pla d'ajust abans d'infantar-lo.

Aconseguir el suport de la dreta sembla impossible. De la dreta hispànica, aquesta dreta tan moderna i liberal, un només pot esperar crits i travetes. Només cal veure la seva reacció immediata. Un cop ha olorat sang, ha preferit abraçar la lògica peronista de denunciar les retallades de "drets socials" que vol fer el govern en comptes de reconèixer el caràcter inevitable de l'ajust.

I sí, estimat lector, amb un horitzó tan polaritzat, al govern Zapatero només li queda una darrera carta a la màniga. La carta que s'ha fet servir sempre, com ja va passar a la crisi dels vuitanta i a la dels noranta: la dels catalanistes assenyats. Ara bé, les coses tampoc semblen fàcils en aquest front. Primer, perquè, aritmèticament i des de la pèrdua d'escons de CiU a mans d'ERC, de catalanistes assenyats en queden pocs al Congrés. Segon, perquè fins i tot els catalanistes assenyats exigeixen redreçar la qüestió estatutària com a condició prèvia per arribar a una entesa real i estable amb el govern Zapatero. Tenint en compte que el TC ha decidit començar a votar (escapçar) articles aquest dimecres dia 19, aquesta condició sembla de difícil compliment. La soledat del govern socialista s'està fent insuportablement gran.

13 **anti-dretà:** A la bombolla de l'especulació i crisi financera s'hi sumará...